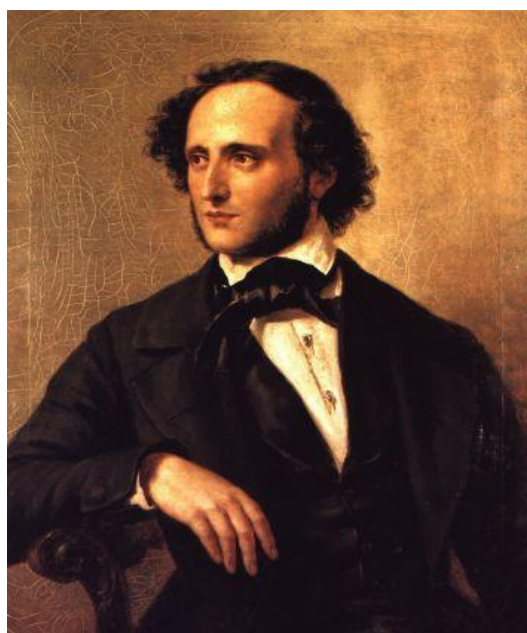

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809.-1847.)

Njemački je skladatelj, pijanist i dirigent rođen 1809. godine u Hamburgu kao potomak imućne židovske obitelji. Djed mu je bio berlinski filozof Moses Mendelssohn, otac Abraham bogati bankar, a majka izvanredno nadarena i kulturna. Uz to što je čitala Homera na starogrčkom originalu, tečno je govorila tri svjetska jezika i imala dara za crtanje što je Felix naslijedio. Kao oportunisti sa slobodnim pogledima u prilagođavanju okolini, roditelji su Felixa kao i drugu djecu krstili u protestantskoj crkvi. Glazbenom nadarenošću u obitelji se osobito odlikovala sestra Fanny, koja je s razumijevanjem pratila bratov umjetnički razvoj. Već kao dječak u Berlinu, a kasnije u Parizu uči svirati klavir, violinu, violu i teoriju kompozicije kod Zeltera i Cerubinija, a kao jedanaest-godišnjak pjeva u zboru Pjevačke akademije. Komponirati pokušava već 1819. godine, a od 1821. u Mendelssohnovoj kući redovito su se održavali nedjeljni koncerti maloga orkestra za koje sklada kraće skladbe. Sa sedamnaest godina sklada uvertiru Shakespearova djela San ljetne noći. Upoznavši Muku po Mateju od Johana S. Bacha, dvadesetogodišnji Mendelssohn s Pjevačkom akademijom nakanio ju je izvesti, što je i učinio 1829. o stogodišnjici Bachove smrti, ali je zbog nedostatka vremena izostavio neke duete i arije. Tom izvedbom započinje renesansa zaboravljene Bachove glazbene umjetnosti.

Iste godine Mendelssohn iz Leipziga poduzima niz putovanja u upoznavanju glazbenoga života Engleske i Škotske, nastupajući kao dirigent. Nova ga putovanja vode do 1832. kroz Njemačku, Austriju, preko Italije i Švicarske do Francuske. U tom vremenu nastaju njegova djela Škotska simfonija i Talijanska simfonija. Prva je odraz osebujnoga sjevernjačkoga pejzaža, dok je druga simfonija plod umjetnikovih utisaka sunčane Italije. Mendelssohnov prijatelj John Horsly nakon izvođenja uvertire Hebridi zapisao je: - Moj je prijatelj Felix krasan mladić, finog, zaobljenog lica, kovrčaste tamne kose s velikim dubokim i tamnim očima. Ne zna se pretvarati i nije nimalo umišljen. Sjedio je kraj mene u orkestru i svirao violinu u vlastitoj, krasnoj orkestralnoj uvertiri. Svirao je sigurnim, snažnim potezima s mnogo zanosa. Svima nam se srce razigralo od radosti, što je on među nama, a pogled na njegovo, od radosnog uzbuđenja zažareno lice, davao nam je poseban poticaj za sviranje. Imali smo velik uspjeh s tom uvertirom.

Godine 1833. povjereno mu je vodstvo Donjorajnskoga glazbenoga festivala u Düsseldorfu, čime je postao gradskim glazbenim direktorom. Sklada zbirku Pjesme bez riječi kroz četrdeset i osam romantičarskih klavirskih minijatura, dok ga je 1835. orkestar Fewandhauss iz Leipziga pozvao da mu bude stalni dirigent. U Düsseldorfu 1836. izvodi svoj poznati oratorij Paulus i stupa u službu pruskoga kralja Friedricha Wilhelma IV. na čiji poticaj sklada više kazališnih djela. Kao dirigenta prijatelj J. Horsly ga opisuje: - Mendelsson je bio u umjetničkom i tehničkom pogledu, najbolji dirigent, kojega sam poznao. Imao je neopisiv utjecaj na izvođače, znao iz je oduševiti. Bez velikih vanjskih gesta, bez neumjesnoga mahanja, uspijevalo mu je malim i najmanjim pokretima ruke prenijeti svoje želje na orkestar i zbor, pa na taj način neprimjetno nametnuti svoju umjetničku volju svima. Volio je brza tempa i uživao u izrazitim ritmičkim oblicima. Za članove orkestra brinuo se očinskom brigom. Nastojao je osigurati im što veću plaću i prihode. Koncerti u takozvanom Gevandhausu (koncertna dvorana u Leipzigu) postali su – dok ih je Mendelssohn vodio – čuveni po čitavoj Europi.

Posljednjih godina života Mendelssohn je u neprekidnoj užurbanoj aktivnosti na svim područjima glazbene umjetnosti, kada nastaje oratorij Elias. Vremenom se pojavila prijelazna gluhoća i psihički poremećaji, a začudna je i njegova klavirska virtuoznost ako se zna da je imao suviše male ruke. Tada je imenovan dirigentom berlinskoga orkestra i dobio narudžbu skladati glazbu za Sofoklovu Antigonu. Nakon povratka u Leipzig polazi mu za rukom 1843. godine utemeljiti Konzervatorij, koji će se razviti u najugledniju Njemačku glazbeno-odgojnu

ustanovu. Nagla smrt voljene sestre Fanny 1847. ga je potresla pa iste godine, iscrpljen naporima i putovanjima prerano umire s nepunih trideset osam godina života od posljedica moždane kapi.

Kao toliki romantičari i većina Mendelssohnovih djela skladana je za klavir, čime je poput Frederica Chopina, Roberta Schumanna i Franza Liszta pokazao svoju punu umjetničku osobnost. Nekom zgodom kad je Liszt odsvirao svoj novi klavirski koncert, zapita Mendelssohna, koji je prisustvovao izvedbi, kako mu se dopada. – Moram to ponovno čuti, reče Mendelssohn. – Sad sam previše umoran, drugi put ćemo ponoviti – odgovori Liszt. – Nisam to mislio, ja ću sâm odsvirati! I Mendelssohn je ponovno po sluhu i sjećanju odsvirao koncert bez ijedne grješke. U nizu klavirskih djela preko sonata, caprica, fantazija, varijacija, preludija i fuga Mendelssohn sklada uvertire, simfonije, koncertnu glazbu, orguljska crkvena djela, motete, kantate. Vrhunac Mendelssohnove umjetnosti je na koncertnom području, ponajprije u violinskom koncertu u e-molu. Sklada djela na području vokalne glazbe preko skladbi svjetovnoga i duhovnoga karaktera, solo-pjesme, dvopjeve, zborske skladbe. Sva Mendelssohnova djela nisu na visini, ali nose duboki osobni pečat i mogu se mjeriti s vrhunskim glazbenim djelima 19. stoljeća.